

Harmonogram tvorby rámcových vzdělávacích programů

1.vlna – říjen 2006: Ke schvalovacímu řízení na MŠMT bylo předloženo 63 RVP; 31 RVP kategorie H, 32 RVP kategorií M, L. Po veřejné diskusi bylo k **31.8.2007 ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vydáno 61 RVP.**

2.vlna – říjen 2007: Dokončena příprava celkem 81 rámcových vzdělávacích programů pro odborné školy, z toho 52 RVP pro učební obory kategorie H a E a 29 RVP pro obory maturitní kategorie M a L. Tato skupina RVP by měla být vydána do konce srpna 2008.

3.vlna – říjen 2008: Budou předloženy RVP pro zbývající obory vzdělání. Tato skupina RVP by měla být vydána do konce srpna 2009.

Ke každé skupině RVP se vyjadřují školy vyučující dané obory a poté probíhá oficiální připomínkové řízení. Po vypořádání připomínek **jsou RVP vydávány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy s platností od 1. září** příslušného roku. Poté mají školy dva roky na přípravu svých školních vzdělávacích programů. Součástí každé vlny schvalovacího řízení je návrh na změnu vládního nařízení o soustavě oborů vzdělání.

1. Rámcové vzdělávací programy už vydané

Na podzim 2006 bylo odevzdáno 61 RVP, které byly po diskusi a připomínkovém řízení vydány ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v červnu 2007. Jde o RVP pro 29 oborů s výučním listem a 32 oborů maturitních. Tyto [rámcové vzdělávací programy](#) jsou k dispozici školám, které dané obory vyučují a které teď mají 2 roky na přípravu svých školních vzdělávacích programů. Zde najdete také podrobné informace o [připomínkovém řízení](#) pro první skupinu RVP.

2. RVP pro druhou vlnu schvalovacího řízení

V říjnu 2007 odevzdal NÚOV druhou skupinu rámcových vzdělávacích programů (pro [kategorii E](#), pro [kategorii H](#) a pro [kategorie L a M](#)). Formou dotazníkového šetření se k ní napřed vyjadřovaly školy, koncem ledna 2008 ji MŠMT postoupilo k vnějšímu připomínkovému řízení. Celkem 82 RVP pro odborné školy v současné době připomínkují příslušná ministerstva, odborové orgány, zástupci zaměstnavatelů a školské asociace. Projednávání rámcových vzdělávacích programů bude ukončeno veřejným vypořádáním připomínek dne 13. března na ministerstvu školství.

Souhrnné informace o předkládaných návrzích RVP

Rámcové vzdělávací programy pro odborné školství připravuje Národní ústav odborného vzdělávání ve spolupráci se školami a sociálními partnery. První skupina rámcových vzdělávacích programů (pro 61 oborů vzdělání) byla schválena v červnu 2007. Tvorba dalších RVP by měla být ukončena do roku 2009.

V rámci připomínkového řízení se k rámcovým vzdělávacím programům vyjadřují příslušná ministerstva, ústřední odborové orgány, celostátní organizace zaměstnavatelů a kraje. To vše probíhá podle § 4, odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů. Současně s tvorbou RVP vzniká nová soustava oborů vzdělání. Vydání rámcových vzdělávacích programů je proto podmíněno zařazením příslušných oborů vzdělání do soustavy oborů. Po vydání RVP mají školy 2 roky na to, aby si vytvořily svůj školní vzdělávací program a začaly podle něj učit.

Koncepce rámcových vzdělávacích programů pro odborné vzdělávání

Kurikulum, které vzniká v probíhající kurikulární reformě na centrální (státní) úrovni – tzv. rámcový vzdělávací program, vymezuje zamýšlené cíle vzdělávání, obsahy, vzdělávací činnosti a vztahy mezi aktéry vzdělávání. Tyto státem stanovené minimální požadavky na vzdělávání, závazné pro všechny školy vzdělávající žáky v určitém oboru, pak školy tvůrčím způsobem rozpracovávají do vlastních ŠVP, aby odpovídaly jejich podmínkám, specifikům a potřebám mládeže i trhu práce v dané lokalitě. Koncepce kurikula v odborném vzdělávání vychází z principů demokratické společnosti v dnešní Evropě, našich kulturních a národních tradic, z úrovně vědeckého, uměleckého, technického a technologického poznání současné doby, ze společenských potřeb a v neposlední řadě ze sociálních potřeb mládeže vzdělávající se v odborném školství včetně jejího co nejlepšího uplatnění na pracovním trhu v globalizujícím se světě. Jde o modernizaci a zkvalitnění odborného vzdělávání. Důraz se klade na rozvoj klíčových kompetencí žáků, na to, aby žáci získali odborné kompetence, potřebné pro uplatnění na pracovním trhu, a na vytvoření předpokladů pro celoživotní učení. Teoretickým východiskem pro vytvoření struktury cílů středního odborného vzdělávání se stal koncept čtyř cílů vzdělávání pro 21. století

- ..... Učit se poznávat, tj. osvojit si nástroje pochopení světa a rozvinout dovednosti potřebné k učení se, prohloubit si v návaznosti na základní vzdělání poznatky o světě a dále je rozšiřovat.
- ..... Učit se pracovat a jednat, tj. naučit se tvořivě zasahovat do prostředí, které žáky obklopuje, vyrovnávat se s různými situacemi a problémy, umět pracovat v týmech, být schopen vykonávat povolání a pracovní činnosti, pro které byl připravován.

- ..... Učit se být, tj. porozumět vlastní rozvíjející se osobnosti a jejímu utváření v souladu s obecně přijímanými morálními hodnotami, jednat s větší autonomií, samostatným úsudkem a osobní zodpovědností.
- ..... Učit se žít společně, učit se žít s ostatními, tj. umět spolupracovat s ostatními, být schopen podílet se na životě společnosti a nalézt v ní své místo.

Reforma soustavy oborů vzdělání

Tvorba RVP je úzce spjata s reformou soustavy oborů vzdělání. Nová soustava oborů vzdělání by měla být jednodušší a přehlednější (např. byly odstraněny duplicity oborů lišících se pouze označením). Příprava postupné aktualizace soustavy oborů vzdělání tak ovlivňuje i tvorbu a zavádění RVP (a naopak), neboť RVP jsou vázány na konkrétní obory vzdělání.

Přehled o počtech oborů vzdělání středních odborných škol
– stávající stav

	V nařízení vlády	Vyučovaných	Podíl
E	104	80	77%
H	215	162	75%
J	20	11	55%
L/0	60	51	85%
L/5	93	64	69%
M	331	271	82%
Celkem	823	639	78%

Dosavadní počet oborů (823) byl v návrzích z roku 2003 redukován na přibližně 300. I tento počet však byl přehodnocen a znovu zredukován. V červenci 2005 byl schválen materiál, jehož součástí byl i návrh nové podoby soustavy oborů vzdělání odborného vzdělávání (č. j.: 20 797/2005-2 ze dne 14. 6. 2005 Návrh soustavy oborů vzdělání pro střední odborné vzdělávání a harmonogram tvorby RVP pro tyto obory). Podle tohoto návrhu bude v nové soustavě oborů vzdělání 70 oborů vzdělání kategorie H (střední vzdělání s výučním listem), 100 oborů vzdělání kategorie M, L (střední vzdělání s maturitní zkouškou) a cca 30 oborů vzdělání kategorie E, J (střední vzdělání s výučním listem, střední vzdělání).

Postup tvorby rámcových vzdělávacích programů pro odborné vzdělávání

Při tvorbě RVP OV probíhá odborná debata mezi NÚOV, vědeckou a odbornou sférou, školami a sociálními partnery. Koncepce jednotlivých RVP pro příslušné obory vzdělání je projednávána také v oborových skupinách, které pracují při NÚOV z pověření MŠMT jako poradní orgány. Jsou složeny z expertů, kteří znají a sledují vývoj ve svém oboru i ve světě

práce, a z odborníků, kteří mají zkušenosti s tvorbou vzdělávacích programů pro odborné školství. Každá verze RVP prochází rozsáhlým připomínkovým řízením. Tohoto řízení se účastní zástupci příslušných rezortů a zástupci zaměstnavatelů, školy a jejich asociace, vybraní experti z VŠ, odborníci z oblasti vzdělávací politiky a pedagogických didaktik. Vzhledem k významné roli sociálních partnerů představuje tvorba RVP pro odborné vzdělávání poměrně složitý proces založený na identifikaci potřeb a požadavků trhu práce a jejich transformaci do vzdělávacího procesu. Jedním ze základních východisek pro tvorbu RVP jsou tzv. kvalifikační standardy (dříve profesní standardy), které představují „objednávku“ světa práce a připravují se v rámci projektu pod názvem Národní soustava kvalifikací.

Tvorba RVP, které jsou v současné době předkládány na MŠMT, probíhala ve dvou úrovních: v úrovni prací na společných částech RVP a v úrovni prací na odborných částech RVP. Postup tvorby RVP je přitom závislý na mnoha faktorech - na kvalitě popisu povolání v ISTP a s tím související složitosti vymezení vzdělávacích cílů a obsahu vzdělání, na kvalitě spolupráce se sociálními partnery apod. Postup tvorby RVP je také ovlivněn tím, zda se jedná o přípravu na jedno nebo několik povolání, na jejichž výkon se příprava realizuje v jednom nebo několika oborech vzdělání dle stávající soustavy oborů vzdělání. RVP byly od počátku přednostně vytvářeny pro obory vzdělání, ve kterých se aktuálně vzdělával větší počet žáků a které nahrazovaly významný počet oborů vzdělání zařazených v dosud platné soustavě oborů vzdělání. V oborech vzdělání, pro které jsou předkládány rámcové vzdělávací programy, se v loňském školním roce vzdělávalo celkem 241 216 žáků (tj. 55,26 % z celkového počtu všech žáků ve středním odborném školství). Rozpracování společných i odborných částí RVP představuje velmi složitý proces hledání nejvhodnějších řešení, postupů a formulací. Výsledky mnoha jednání vyvolávaly nutnost několikanásobných úprav jednotlivých částí RVP. Lze předpokládat, že tvorba dalších RVP bude méně komplikovaná.

Tvorba společných částí RVP zahrnuje:

- ..... charakteristiku RVP,
- ..... klíčové kompetence absolventa,
- ..... kurikulární rámce (vzdělávání a komunikace v českém jazyce, společenskovední vzdělávání, přírodovědné vzdělávání, matematické vzdělávání, estetické vzdělávání, vzdělávání pro zdraví, vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích, ekonomické vzdělávání),
- ..... management tvorby ŠVP,

- ..... průřezová témata (občan v demokratické společnosti, člověk a životní prostředí, člověk a svět práce, informační a komunikační technologie),
- ..... vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných,
- ..... RVP ve vzdělávání dospělých.

Při přípravě společných částí RVP bylo třeba průběžně reagovat na iniciativy resp. změny na evropské úrovni (např. koncept klíčových kompetencí; v současné době probíhá diskuse nad tvorbou standardů finanční gramotnosti, které bude po jejich pilotním ověření třeba zapracovat do klíčových kompetencí apod.) i na národní úrovni (např. ukončování studia – nová maturitní zkouška, jednotné zadání závěrečné zkoušky).

Tvorba odborných částí RVP obsahuje:

- ..... odborné kompetence,
- ..... obsahové okruhy,
- ..... rámcové rozvržení obsahu vzdělání.

Přehled projednávání RVP s různými partnery

Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání se začaly tvořit roku 2000 a v roce 2001 zpracoval NÚOV první verze. Navržená koncepce RVP byla předložena k veřejné diskusi a na jejím základě byla upravována. V roce 2002 byly vytvořeny návrhy devíti RVP SOV. K těmto devíti RVP bylo zorganizováno široké připomínkové řízení, kterého se zúčastnila řada odborníků z různých sfér – VŠ, vědecká pracoviště, odborníci z praxe a další zainteresovaní partneři. V lednu 2003 projednala porada vedení MŠMT materiál „Rámcové vzdělávací programy pro vybrané obory vzdělání“. Schváleným harmonogramem byl NÚOV stanoven úkol zorganizovat připomínkové řízení k upravené koncepci rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání a k návrhům rámcových vzdělávacích programů pro osm oborů vzdělání. Veřejné připomínkové řízení se uskutečnilo na jaře, zprávu o jeho průběhu projednala porada vedení MŠMT v srpnu 2003. Zároveň byly diskutovány principy nové soustavy oborů vzdělání. V rámci připomínkového řízení byli osloveni tyto respondenti: Odborní pracovníci ze školské sféry (ČŠI, ÚIV – Cermat, VÚP, pedagogická centra; školské asociace, pedagogové z VŠ, učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů a didaktické všeobecně vzdělávacích předmětů na vysokých školách), vedoucí školských odborů krajských

úřadů, zástupci zaměstnavatelů a zaměstnanců na národní úrovni, rezortních ministerstev, zástupci oborových skupin.

Názory respondentů a diskuse na uspořádaných seminářích obecně potvrzovaly celkovou přijatelnost konceptu dvoustupňové tvorby vzdělávacích programů i přijatelnost koncepce předložených rámcových vzdělávacích programů. Převážně kladně byla hodnocena významná role, kterou koncepce přisuzuje sociálním partnerům. Připomínky a doporučení tak spíše než k pojetí rámcových vzdělávacích programů směřovaly k celkovému kontextu a ke způsobu možné implementace vzdělávacích programů, nebo k formulaci některých položek obsahů vzdělávání. Výsledky připomínkového řízení byly zohledněny v další etapě tvorby RVP. Na podzim 2004 obdržel NÚOV stanoviska k RVP od Asociace SPŠ a Asociace obchodních akademií. Jejich připomínky se týkaly zejména požadavků v oblasti vzdělávání pro zdraví, přírodovědného vzdělávání a odborné praxe v obchodních akademiích. Tyto podněty se významně promítly na úpravách odpovídajících částí RVP. Požadavky na jednotlivé oblasti všeobecného vzdělávání byly projednávány v odborných komisích s vybranými SOŠ a SOU a vyjadřovali se k nim přední oboroví didaktici z vysokých škol a odborných institucí (např. Ústav pro jazyk český, Jednota českých matematiků a fyziků, Historický ústav Akademie věd, Klub ekologické výchovy). Požadavky na odbornou praxi byly řešeny v součinnosti s MŠMT a v návaznosti na nový školský zákon.

Zapojení sociálních partnerů: Sociální partneři (obvykle zaměstnavatelé a jejich organizace) jsou zapojováni do tvorby RVP jako konzultanti, oponenti nebo jako spolupracovníci, kteří připravují podklady. Jednalo se o zástupce např. těchto institucí: Asociace dopravních, spedičních a servisních firem Čech, Moravy a Slezska, Svazu výrobců náradí a měřidel, Českého svazu zaměstnavatelů v energetice, Elektrotechnického svazu českého, Moravských chemických závodů Ostrava, Podnikatelského svazu pekařů a cukrářů, Asociace českých nábytkářů, Cechu podlahářů, Cechu parketařů, Cechu klempířů, pokrývačů a tesařů ČR, Institutu vzdělávání a poradenství ČZU, Agrární komory ČR, odboru výzkumu, vzdělávání a zakládat. činnosti Ministerstva zemědělství, HORECA, Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR, České pošty, s. p, Svazu vinařů ČR, Glavunionu Czech a. s. Teplice, Unie kosmetiček, Českého svazu zpracovatelů masa, fy. Nábytek Praha, ZNAK aj.

Projekty pomáhají k získávání praktických zkušeností

V letech 2002/2003 realizoval NÚOV v rámci programu Phare projekt POSUN (Pomozme školám učit nově). Jeho cílem byla tvorba ŠVP na třech školách v tzv. NUTS II regionu Severozápad, a to: SOU služeb Litvínov – Hamr, ISŠ technická – COP Most - Velebudice a VOŠ sociálně právní, SPgŠ a OA Most. Podle upravených pracovních verzí RVP SOV bylo na těchto školách vytvořeno celkem 9 ŠVP (6 pro obory vzdělání s výučním listem -

elektrikář, krejčí, truhlář – výroba nábytku, čalouník, zedník, umělecký truhlář; 3 pro obory vzdělání s maturitní zkouškou - strojírenství, pozemní stavitelství, pedagogika pro asistenty ve školství). Na základě zkušeností z projektu POSUN byly tyto RVP upraveny a staly se základním východiskem pro další postup. V květnu 2005 byl zahájen Systémový projekt Pilot S. Konečným příjemcem a hlavním řešitelem projektu je MŠMT – odbor 23, partnerem v projektu je NÚOV. Projekt bude řešen do roku 2008. Cílem projektu Pilot S je připravit školy na tvorbu vlastních ŠVP, vytvořit postupy a podpůrné prostředky pro tvorbu ŠVP včetně prvních pilotních školních vzdělávacích programů a získat informace potřebné pro tvorbu jak školních, tak rámcových vzdělávacích programů a pro přípravu (další vzdělávání) pedagogů na plošné zavedení dvoustupňové tvorby kurikula. Do projektu Pilot S je zapojeno 30 SOŠ a SOU z celé ČR (kromě hl.m. Prahy). Kromě škol jsou do projektu zapojeni také sociální partneři, kteří spolupracovali se školami při přípravě na tvorbu ŠVP (analýza trhu práce v regionu, stanovení odborného profilu absolventa ŠVP) a pak s nimi spolupracovali při realizaci ŠVP.

Klíčové kompetence v RVP odborného vzdělávání

Model klíčových kompetencí tvoří významnou součást rámcových vzdělávacích programů odborného vzdělávání – RVP oborů vzdělání. Požadavky na rozvoj klíčových kompetencí jsou stanoveny také v rámcových vzdělávacích programech pro různé typy a stupně vzdělání (dále RVP).

Potřeba rozvoje klíčových kompetencí v kontextu celoživotního vzdělávání je zdůrazňována i v mezinárodních dokumentech souvisejících s uplatňováním společných přístupů ke vzdělávání v rámci EU.

Protože střední odborné školy budou s modelem klíčových kompetencí v RVP oborů vzdělávání pracovat při vytváření svých školních vzdělávacích programů, předkládáme a pravidelně aktualizujeme na našem webu informace z této oblasti.

Nová koncepce klíčových kompetencí v RVP oborů vzdělání

V srpnu 2006 byla připravena aktuální verze RVP oborů vzdělání, které byly předány MŠMT v listopadu 2006. V obecné části RVP došlo k různým úpravám. Jedna z výraznějších změn proběhla v koncepci modelu klíčových kompetencí. Koncepční záměry na jejichž základě byl současný model klíčových kompetencí vytvořen byly dva:

- ..... přiblížit ve větší míře model klíčových kompetencí v RVP oborů vzdělání modelu klíčových kompetencí v RVP základního vzdělávání a návrhu RVP gymnaziálního vzdělávání

- ..... zohlednit v novém modelu aktuální mezinárodní vývoj –především vytvoření Evropského referenčního rámce klíčových kompetencí pro celoživotní učení a doporučení Evropského parlamentu a Rady Evropské unie k využívání tohoto rámce při podporování strategií celoživotního učení v členských zemích EU.

Po porovnání uvedených modelů byly klíčové kompetence v RVP oborů vzdělání rozděleny (formálně) do 8 oblastí. V každém oboru vzdělání je tedy zapotřebí vést žáky k tomu, aby si vytvořili, na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové kompetence:

- ..... kompetence k učení
- ..... kompetence k řešení problémů
- ..... komunikativní kompetence
- ..... personální a sociální kompetence
- ..... občanské kompetence a kulturní povědomí
- ..... kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
- ..... matematické aplikace
- ..... kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

Aktuální model klíčových kompetencí předkládáme současně s podkladovým materiálem objasňujícím východiska nové koncepce. – [viz březen 2007](#).

Model klíčových kompetencí prošel v únoru až březnu 2007 širším připomínkovým řízením v rámci schvalovacího řízení k 1. vlně rámcových vzdělávacích programů pro odborné vzdělávání.

Z vyhodnocení připomínek vyplynulo, že pedagogická veřejnost již celkově chápe význam klíčových kompetencí. Zástupci odborných škol většinou potvrdovali, že ve školách nebudou mít vážnější problémy s jejich včleněním do vzdělávacího procesu podle ŠVP. Současně však vyšlo najevo, že v povědomí přibližně poloviny respondentů není zcela ozeřmené pojetí míry náročnosti klíčových kompetencí. Tito respondenti vyjadřovali kritiku náročnosti stanovených klíčových kompetencí, a to zejména u oborů vzdělání s výučním listem (kategorie H), kde se projevovaly obavy z nepřiměřenosti těchto kompetencí vzhledem ke vstupním studijním i osobnostním předpokladům žáků.

Je třeba stále zdůrazňovat, že klíčové kompetence v podobě uvedené v modelu představují jakýsi optimální stav, k němuž se směřuje, ale žáci jej dosahují v různých oblastech na různé úrovni s ohledem na individuální dispozice jednotlivců. Tato skutečnost je v RVP každého oboru vzdělání explicitně vyjádřena.

Na základě vyhodnocení připomínkového řízení byly následně prováděny úpravy RVP, jejichž součástí byla rovněž revize a aktualizace jednotlivých oblastí klíčových kompetencí:

- ..... v oblasti komunikativních kompetencí byly podrobněji stanoveny požadavky na znalost cizích jazyků v souladu s evropským referenčním rámcem pro jazyky
- ..... v oblasti personální a sociální kompetence byl upřesněn požadavek na rozvoj tzv. finanční gramotnosti žáků.

Vymezení klíčových kompetencí v RVP oborů vzdělání kategorie H - červen 2007

tj. RVP oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem

Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové kompetence.

Klíčové kompetence

Kompetence k učení

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni efektivně se učit, vyhodnocovat dosažené výsledky a pokrok a reálně si stanovovat potřeby a cíle svého dalšího vzdělávání,¹ tzn. že absolventi by měli:

- mít pozitivní vztah k učení a vzdělávání;
- ovládat různé techniky učení, umět si vytvořit vhodný studijní režim a podmínky;
- uplatňovat různé způsoby práce s textem (zvl. studijní a analytické čtení), umět efektivně vyhledávat a zpracovávat informace;
- s porozuměním poslouchat mluvené projevy (např. výklad, přednášku, proslov aj.), pořizovat si poznámky;
- využívat ke svému učení různé informační zdroje včetně zkušeností svých i jiných lidí;

---

¹ prvořadým předpokladem učení je čtenářská gramotnost, ovládání psaní a početních úkonů.

- sledovat a hodnotit pokrok při dosahování cílů svého učení, přijímat hodnocení výsledků svého učení ze strany jiných lidí;
- znát možnosti svého dalšího vzdělávání, zejména v oboru a povolání.

Kompetence k řešení problémů

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni řešit samostatně běžné pracovní i mimopracovní problémy, tzn. že absolventi by měli:

- porozumět zadání úkolu nebo určit jádro problému, získat informace potřebné k řešení problému, navrhnout způsob řešení, popř. varianty řešení, a zdůvodnit jej, vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky;
- uplatňovat při řešení problémů různé metody myšlení a myšlenkové operace;
- volit prostředky a způsoby (pomůcky, studijní literaturu, metody a techniky) vhodné pro splnění jednotlivých aktivit, využívat zkušeností a vědomostí nabytých dříve;
- spolupracovat při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení).

Komunikativní kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni vyjadřovat se v písemné i ústní formě v různých učebních, životních i pracovních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- vyjadřovat se přiměřeně k účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených i psaných a vhodně se prezentovat;
- formulovat své myšlenky srozumitelně a souvisle, v písemné podobě přehledně a jazykově správně;
- účastnit se aktivně diskusí, formulovat a obhajovat své názory a postoje;
- zpracovávat běžné administrativní písemnosti a pracovní dokumenty;
- snažit se dodržovat jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii;
- zaznamenávat písemně podstatné myšlenky a údaje z textů, popř. projevů jiných lidí;
- vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování;
- dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro základní komunikaci v cizojazyčném prostředí nejméně v jednom cizím jazyce;
- dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro základní pracovní uplatnění dle potřeb a charakteru příslušné odborné kvalifikace (např. porozumět základní odborné terminologii a základním pracovním pokynům v písemné i ústní formě);
- pochopit výhody znalosti cizích jazyků pro životní i pracovní uplatnění, být motivováni k prohlubování svých jazykových dovedností.

Personální a sociální kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli připraveni stanovovat si na základě poznání své osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti zájmové i pracovní, pečovat o své zdraví, spolupracovat s ostatními a přispívat k utváření vhodných mezilidských vztahů, tzn. že absolventi by měli:

- posuzovat reálně své fyzické a duševní možnosti, odhadovat důsledky svého jednání a chování v různých situacích;
- stanovovat si cíle a priority podle svých osobních schopností, zájmové a pracovní orientace a životních podmínek;

- reagovat adekvátně na hodnocení svého vystupování a způsobu jednání ze strany jiných lidí, přijímat radu i kritiku;
- ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání jiných lidí;
- mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědomi důsledků nezdravého životního stylu a závislostí;
- adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní;
- pracovat v týmu a podílet se na realizaci společných pracovních a jiných činností;
- přijímat a plnit odpovědně svěřené úkoly;
- podněcovat práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých;
- přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým.

Občanské kompetence a kulturní povědomí

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uznávali hodnoty a postoje podstatné pro život v demokratické společnosti a dodržovali je, jednali v souladu s trvale udržitelným rozvojem a podporovali hodnoty národní, evropské i světové kultury, tzn. že absolventi by měli:

- jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu;
- dodržovat zákony, respektovat práva a osobnost druhých lidí (popř. jejich kulturní specifika), vystupovat proti nesnášenlivosti, xenofobii a diskriminaci;
- jednat v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, přispívat k uplatňování hodnot demokracie;
- uvědomovat si – v rámci plurality a multikulturního soužití – vlastní kulturní, národní a osobnostní identitu, přistupovat s aktivní tolerancí k identitě druhých;
- zajímat se aktivně o politické a společenské dění u nás a ve světě;
- chápat význam životního prostředí pro člověka a jednat v duchu udržitelného rozvoje;
- uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních;
- uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu;
- podporovat hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a mít k nim vytvořen pozitivní vztah.

Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni optimálně využívat svých osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce, pro budování a rozvoj své profesní kariéry a s tím související potřebu celoživotního učení, tzn. že absolventi by měli:

- mít odpovědný postoj k vlastní profesní budoucnosti a tedy i vzdělávání; uvědomovat si význam celoživotního učení a být připraveni přizpůsobovat se měnícím se pracovním podmínkám;

- mít přehled o možnostech uplatnění na trhu práce v daném oboru; cílevědomě a zodpovědně rozhodovat o své budoucí profesní a vzdělávací dráze;
- mít reálnou představu o pracovních, platových a jiných podmínkách v oboru a o požadavcích zaměstnavatelů na pracovníky a umět je srovnávat se svými představami a předpoklady;
- umět získávat a vyhodnocovat informace o pracovních i vzdělávacích příležitostech, využívat poradenských a zprostředkovatelských služeb jak z oblasti světa práce, tak vzdělávání;
- vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, prezentovat svůj odborný potenciál a své profesní cíle;
- znát obecná práva a povinnosti zaměstnavatelů a pracovníků;
- rozumět podstatě a principům podnikání, mít představu o právních, ekonomických, administrativních, osobnostních a etických aspektech soukromého podnikání; dokázat vyhledávat a posuzovat podnikatelské příležitosti v souladu s realitou tržního prostředí, svými předpoklady a dalšími možnostmi.

Matematické kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni funkčně využívat matematické dovednosti v různých životních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- správně používat a převádět běžné jednotky;
- používat pojmy kvantifikujícího charakteru;
- číst různé formy grafického znázornění (tabulky, diagramy, grafy, schémata apod.);
- provádět reálný odhad výsledku řešení dané úlohy;
- nacházet vztahy mezi jevy a předměty při řešení praktických úkolů, umět je popsat a využít pro dané řešení;
- aplikovat znalosti o základních tvarech předmětů a jejich vzájemné poloze v rovině i prostoru;
- aplikovat matematické postupy při řešení praktických úkolů v běžných situacích.

Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi pracovali s osobním počítačem a jeho základním a aplikačním programovým vybavením, ale i s dalšími prostředky ICT a využívali adekvátní zdroje informací a efektivně pracovali s informacemi, tzn. absolventi by měli:

- pracovat s osobním počítačem a dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií;
- pracovat s běžným základním a aplikačním programovým vybavením;
- učit se používat nové aplikace;
- komunikovat elektronickou poštou a využívat další prostředky online a offline komunikace;
- získávat informace z otevřených zdrojů, zejména pak s využitím celosvětové sítě Internet;
- pracovat s informacemi z různých zdrojů nesenými na různých médiích (tištěných, elektronických, audiovizuálních), a to i s využitím prostředků informačních

a komunikačních technologií;

- uvědomovat si nutnost posuzovat rozdílnou věrohodnost různých informačních zdrojů a kriticky přistupovat k získaným informacím, být mediálně gramotní.

Vymezení klíčových kompetencí v RVP oborů vzdělávání kategorie M - červen 2007

tj. RVP oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou

Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové kompetence.

Klíčové kompetence

a) Kompetence k učení

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni efektivně se učit, vyhodnocovat dosažené výsledky a pokrok a reálně si stanovovat potřeby a cíle svého dalšího vzdělávání,² tzn. že absolventi by měli:

- mít pozitivní vztah k učení a vzdělávání;
- ovládat různé techniky učení, umět si vytvořit vhodný studijní režim a podmínky;
- uplatňovat různé způsoby práce s textem (zvl. studijní a analytické čtení), umět efektivně vyhledávat a zpracovávat informace; být čtenářsky gramotný;
- s porozuměním poslouchat mluvené projevy (např. výklad, přednášku, proslov aj.), pořizovat si poznámky;
- využívat ke svému učení různé informační zdroje včetně zkušeností svých i jiných lidí;
- sledovat a hodnotit pokrok při dosahování cílů svého učení, přijímat hodnocení výsledků svého učení ze strany jiných lidí;
- znát možnosti svého dalšího vzdělávání, zejména v oboru a povolání.

b) Kompetence k řešení problémů

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni řešit samostatně běžné pracovní i mimopracovní problémy, tzn. že absolventi by měli:

- porozumět zadání úkolu nebo určit jádro problému, získat informace potřebné k řešení problému, navrhnout způsob řešení, popř. varianty řešení, a zdůvodnit jej, vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky;
- uplatňovat při řešení problémů různé metody myšlení (logické, matematické, empirické) a myšlenkové operace;
- volit prostředky a způsoby (pomůcky, studijní literaturu, metody a techniky) vhodné pro splnění jednotlivých aktivit, využívat zkušeností a vědomostí nabytých dříve;
- spolupracovat při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení).

---

² prvořadým předpokladem učení je čtenářská gramotnost, ovládání psaní a početních úkonů.

c) Komunikativní kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni vyjadřovat se v písemné i ústní formě v různých učebních, životních i pracovních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- vyjadřovat se přiměřeně k účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených i psaných a vhodně se prezentovat;
- formulovat své myšlenky srozumitelně a souvisle, v písemné podobě přehledně a jazykově správně;
- účastnit se aktivně diskusí, formulovat a obhajovat své názory a postoje;
- zpracovávat administrativní písemnosti, pracovní dokumenty i souvislé texty na běžná i odborná témata;
- dodržovat jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii;
- zaznamenávat písemně podstatné myšlenky a údaje z textů a projevů jiných lidí (přednášek, diskusí, porad apod.);
- vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování;
- dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro komunikaci v cizojazyčném prostředí nejméně v jednom cizím jazyce;
- dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro pracovní uplatnění dle potřeb a charakteru příslušné odborné kvalifikace (např. porozumět běžné odborné terminologii a pracovním pokynům v písemné i ústní formě);
- chápat výhody znalosti cizích jazyků pro životní i pracovní uplatnění, být motivováni k prohlubování svých jazykových dovedností v celoživotním učení.

d) Personální a sociální kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli připraveni stanovovat si na základě poznání své osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti zájmové i pracovní, pečovat o své zdraví, spolupracovat s ostatními a přispívat k utváření vhodných mezilidských vztahů, tzn. že absolventi by měli:

- posuzovat reálně své fyzické a duševní možnosti, odhadovat důsledky svého jednání a chování v různých situacích;
- stanovovat si cíle a priority podle svých osobních schopností, zájmové a pracovní orientace a životních podmínek;
- reagovat adekvátně na hodnocení svého vystupování a způsobu jednání ze strany jiných lidí, přijímat radu i kritiku;
- ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání jiných lidí;
- mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědomi důsledků nezdravého životního stylu a závislostí;
- adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní;
- pracovat v týmu a podílet se na realizaci společných pracovních a jiných činností;
- přijímat a plnit odpovědně svěřené úkoly;
- podněcovat práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých;
- přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým.

e) Občanské kompetence a kulturní povědomí

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uznávali hodnoty a postoje podstatné pro život v demokratické společnosti a dodržovali je, jednali v souladu s trvale udržitelným rozvojem a podporovali hodnoty národní, evropské i světové kultury, tzn. že absolventi by měli:

- jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu;
- dodržovat zákony, respektovat práva a osobnost druhých lidí (popř. jejich kulturní specifika), vystupovat proti nesnášenlivosti, xenofobii a diskriminaci;
- jednat v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, přispívat k uplatňování hodnot demokracie;
- uvědomovat si – v rámci plurality a multikulturního soužití – vlastní kulturní, národní a osobnostní identitu, přistupovat s aktivní tolerancí k identitě druhých;
- zajímat se aktivně o politické a společenské dění u nás a ve světě;
- chápat význam životního prostředí pro člověka a jednat v duchu udržitelného rozvoje;
- uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních;
- uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu;
- podporovat hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a mít k nim vytvořen pozitivní vztah.

f) Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni optimálně využívat svých osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce, pro budování a rozvoj své profesní kariéry a s tím související potřebu celoživotního učení, tzn. že absolventi by měli:

- mít odpovědný postoj k vlastní profesní budoucnosti a tedy i vzdělávání; uvědomovat si význam celoživotního učení a být připraveni přizpůsobovat se měnícím se pracovním podmínkám;
- mít přehled o možnostech uplatnění na trhu práce v daném oboru; cílevědomě a zodpovědně rozhodovat o své budoucí profesní a vzdělávací dráze;
- mít reálnou představu o pracovních, platových a jiných podmínkách v oboru a o požadavcích zaměstnavatelů na pracovníky a umět je srovnávat se svými představami a předpoklady;
- umět získávat a vyhodnocovat informace o pracovních i vzdělávacích příležitostech, využívat poradenských a zprostředkovatelských služeb jak z oblasti světa práce, tak vzdělávání;
- vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, prezentovat svůj odborný potenciál a své profesní cíle;
- znát obecná práva a povinnosti zaměstnavatelů a pracovníků;
- rozumět podstatě a principům podnikání, mít představu o právních, ekonomických, administrativních, osobnostních a etických aspektech soukromého podnikání; dokázat vyhledávat a posuzovat podnikatelské příležitosti v souladu s realitou tržního prostředí, svými předpoklady a dalšími možnostmi.

g) Matematické kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni funkčně využívat matematické dovednosti v různých životních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- správně používat a převádět běžné jednotky;
- používat pojmy kvantifikujícího charakteru;
- provádět reálný odhad výsledku řešení dané úlohy;
- nacházet vztahy mezi jevy a předměty při řešení praktických úkolů, umět je vymezit, popsat a správně využít pro dané řešení;
- číst a vytvářet různé formy grafického znázornění (tabulky, diagramy, grafy, schémata apod.);
- aplikovat znalosti o základních tvarech předmětů a jejich vzájemné poloze v rovině i prostoru;
- efektivně aplikovat matematické postupy při řešení různých praktických úkolů v běžných situacích.

h) Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi pracovali s osobním počítačem a jeho základním a aplikačním programovým vybavením, ale i s dalšími prostředky ICT a využívali adekvátní zdroje informací a efektivně pracovali s informacemi, tzn. absolventi by měli:

- pracovat s osobním počítačem a dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií;
- pracovat s běžným základním a aplikačním programovým vybavením;
- učit se používat nové aplikace;
- komunikovat elektronickou poštou a využívat další prostředky online a offline komunikace;
- získávat informace z otevřených zdrojů, zejména pak s využitím celosvětové sítě Internet;
- pracovat s informacemi z různých zdrojů nesenými na různých médiích (tištěných, elektronických, audiovizuálních), a to i s využitím prostředků informačních a komunikačních technologií;
- uvědomovat si nutnost posuzovat rozdílnou věrohodnost různých informačních zdrojů a kriticky přistupovat k získaným informacím, být mediálně gramotní.

Projekt Pilot S přináší první zkušenosti s výukou podle školních vzdělávacích programů pro odborné vzdělávání

Na třiceti středních odborných školách se už od loňského září učí podle školních vzdělávacích programů (ŠVP), které si učitelé zpracovali na základě rámcových vzdělávacích programů (RVP) připravených v Národním ústavu odborného vzdělávání.

Je to možné díky systémovému projektu PILOT S, na nějž přispívá Evropský sociální fond.

Do projektu je zapojeno třicet škol ze všech krajů kromě hl.m. Prahy. Jde o střední odborné školy poskytující maturitní vzdělání i vzdělání s výučním listem. Celkem bylo vytvořeno 51 školních vzdělávacích programů ve 24 oborech. V tomto i příštím roce budou školy podle svých vzdělávacích programů učit a zjišťovat přitom, zda se osvědčují a přinášejí očekávané výsledky.

Ještě než pedagogové začali pracovat na školních vzdělávacích programech, absolvovali cyklus seminářů, který jim pomohl pochopit modernizaci vzdělávání s důrazem na rozvíjení klíčových kompetencí a připravit se na tvorbu vzdělávacích programů. Školy si také provedly analýzu trhu práce a zjistily, jaká je uplatnitelnost jejich absolventů. Začaly přitom spolupracovat s vybranými zaměstnavateli v regionu, kteří ovlivňují podobu školních vzdělávacích programů a mohou také přispět k lepší kvalitě výuky, hlavně pokud jde o praktické vyučování.

Zkušenosti zúčastněných škol s výukou podle školního vzdělávacího programu

Ve školním roce 2006/2007 se podle nových vzdělávacích programů učí žáci 1. ročníků všech třiceti zúčastněných škol. Na základě prvních zkušeností se potvrdilo, jak je důležité, aby na tvorbě vzdělávacího programu pracoval celý pedagogický sbor. Vyučující, kteří se bezprostředně nepodílejí na tvorbě ŠVP, mají totiž s jeho realizací potíže. Je také nezbytné, aby byli s novými programy a s cíli reformy dobře seznámeni žáci i jejich rodiče, jinak je obtížné získat jejich podporu. Při výuce podle vlastních ŠVP učitelům nejvíc vadí to, že žáci ze základních škol nejsou připraveni na nový styl práce. Liší se také jejich úroveň vědomostí a dovedností, chybí jim větší komunikativnost, neumějí se učit, bojí se formulovat své názory - tudíž se jen s obtížemi zapojují do diskusí. Tyto problémy vyplývají z faktu, že základní školy začnou teprve od nového školního roku přecházet na nový styl práce a teprve za další 4 roky budou první absolventi reformovaných škol přecházet na střední školy. Pilotní vyzkoušení nových vzdělávacích programů je však třeba provést už nyní. Postřehy učitelů tedy svědčí o tom, že dokáží realisticky hodnotit současnou přechodovou fázi. Fakt, že výuka podle vytvořených ŠVP v pilotních školách neprobíhá vždy bez komplikací, neznamená, že se projekt nedaří. Naopak získané zkušenosti využijí školy při úpravách svých vzdělávacích programů, aby lépe odpovídaly konkrétním potřebám a možnostem výuky. Budou brány v úvahu také při tvorbě dalších RVP pro odborné vzdělávání. Na pomoc školám bude vydána metodika tvorby školních vzdělávacích programů a budou zveřejněny příklady dobré praxe. To vše má usnadnit průběh kurikulární reformy v odborném školství.

